

Наукові перспективи
Видавнича група

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

Bulletin
of Science and
Education

№ 11(17) 2023

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 11(17) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 11(17) 2023

Kiev – 2023

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2023. № 11(17) 2023. С. 1509

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 01.12.2023, № 1/12-23)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а, також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталя Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчук Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)

- ✚ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)
- ✚ Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- ✚ Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- ✚ Міщенко Ірина Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений працівник культури України, член Національної спілки художників України, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методикі її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- ✚ Осова Ольга Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (Харків, Україна)
- ✚ Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- ✚ Потенко Людмила Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, директор Черкаського інформаційно-учбового тренінгового центру Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов НУ «ОЮА», членкиня Центру українсько-європейського наукового співробітництва (Одеса, Україна)
- ✚ Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- ✚ Прокопович Лада Валеріївна - доктор філософських наук, професор кафедри культурології та філософії культури Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
- ✚ Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- ✚ Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені к.д.ушинського (Одеса, Україна)
- ✚ Сидоренко Сергій Іванович - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Національного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- ✚ Скляр Ірина Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (м. Дніпро, Україна)
- ✚ Степанова Наталія Михайлівна - кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, заступник з науки директора ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (Черкаси, Україна)
- ✚ Стратулат Наталія Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, (Київ, Україна)
- ✚ Супрун Володимир Миколайович – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- ✚ Тележкіна Олеся Олександрівна - доктор філологічних наук (спеціальність "Українська мова"), доцент, професор кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, (Харків, Україна)
- ✚ Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- ✚ Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- ✚ Федотова Оксана Олегівна - доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету (Київ, Україна)
- ✚ Чікарькова Марія Юрївна - доктор філософських наук (спец. "філософія культури"), професор кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
- ✚ Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- ✚ Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- ✚ Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- ✚ Щербак Олена Володимирівна - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна)
- ✚ Янкovich Олександра Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)
- ✚ Ярослав Сирник - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ФІЛОЛОГІЯ»

- Krasnyuk M.T., Krasniuk S.O., Goncharenko S.M., Roienko L.V., Denysenko V.M., Liubymova N.V.**
*Features, problems and prospects of the application of deep machine learning in linguistics.....*19
- Kryvoruchko T.V.**
*Strategies of communicative and pragmatic influence in politicians' speeches.....*35
- Баранова І.С.**
*Англійські неологізми сфери інформаційних технологій та інновацій та особливості їх перекладу українською мовою.....*51
- Белінська І.Д., Паничок Т.Я.**
*Істина у поетично-теологічному дискурсі Вільяма Блейка та шляхи її відтворення в українському перекладі.....*59
- Боклах Д.Ю., Гончарук В.А., Касаткін О.С.**
*Аналіз впливу літературних текстів на формування і вираження ідентичності: національну, культурну та особисту.....*71
- Бондаренко О.О.**
*Вербальні засоби сугестивного впливу в сучасних медіатекстах.....*84
- Василенко О.В., Пілішек С.О., Єрмакова Н.М., Мединська А.В., Яценко І.В.**
*Лінгвістична економія в англійській мові.....*99
- Венгринович А.А., Венгринович Н.Р., Косило Н.В.**
*Взаємозв'язок лексикографії та лінгвістичних досліджень: здобутки та перспективи.....*112
- Вихор В.Г., Медвідь Н.С.**
*Лексико-дериваційна структура сучасного українського художнього тексту.....*126

УДК- 821.111-1

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-59-70](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-59-70)

Белінська Ірина Дем'янівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, Західноукраїнський національний університет, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, тел.: (035) 251-75-75, <https://orcid.org/0000-0003-2486-4340>

Паничок Тетяна Ярославівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, Західноукраїнський національний університет, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, тел.: (035)251-75-75, <https://orcid.org/0000-0002-1635-5709>

ІСТИНА У ПОЕТИЧНО-ТЕОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ ВІЛЬЯМА БЛЕЙКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Анотація. Стаття присвячена огляду та вивченню пошуків істини у поетично-теологічному дискурсі відомого англійського поета Вільяма Блейка та способи і шляхи їхнього відтворення в українських перекладах на прикладі віршів «Мале загублене дівча» та «Мале віднайдене дівча», що входять до збірки «Пісні невинності». Зазначено, що творчий доробок митця в українському літературному просторі залишає великий простір для наукових досліджень і потребує детального вивчення. Проаналізовані фактори, які вплинули на формування світоглядної позиції поета в контексті пошуку істини. Розглянуто систему образів та морально – релігійних установок, завдяки яким відбувається відображення блейківських пошуків істини та вагань в рамках поетичного диптиху в межах окремого циклу з позицій розуміння істини у світогляді В. Блейка, а також встановлення параметрів авторських концепцій людини і світу, аналіз релігійно-філософських орієнтацій поета (що дає ґрунт для розуміння трактування в його ліриці ідеалу і реальності, життя та мистецтва, культури та цивілізації), а також специфіки ідеостилю митця та їхнє відтворення в українських перекладах, виконаних В. Богуславською. Зосереджено на перекладацьких техніках, що використані перекладачем, підняте питання про доцільність розглядати перекладача

поезії як співавтора і як можливе поле для подальших дискусій. Наголошено, що при відтворенні оригіналу, враховані культурні феномени та традиції епохи, в якій творив творив Вільям Блейк. Витримані форма та стилістика віршів, які виглядають простими та найвними на перший погляд, проте при ретельному прочитанні демонструють глибину філософської думки. Закцентувано двоплановість кожного з віршів, окреслені теологічні та філософські концепції, що впливали на поета. Підкреслена образна насиченість мови інтерпретатора, який передав культурний та світоглядно-ідеологічний універсум митця.

Ключові слова: поезія, література, філософія, релігія, переклад, культура, концепція.

Bielinska Iryna Demyianivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the department of foreign languages and information and communication technologies, West Ukrainian National University, 11 Lvivska St., (WUNU Building 1), Ternopil, 46009, <https://orcid.org/0000-0003-2486-4340>

Panychok Tetiana Yaroslavivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the department of foreign languages and information and communication technologies, West Ukrainian National University, 11 Lvivska St., (WUNU Building 1), Ternopil, 46009, <https://orcid.org/0000-0002-1635-5709>

TRUTH IN POETIC AND THEOLOGICAL DISCOURSE OF WILLIAM BLAKE AND WAYS OF ITS REPRODUCTION IN UKRAINIAN TRANSLATION

Abstract. The article is devoted to the survey and search of truth in the poetic-theological discourse of the famous English poet William Blake and the ways and means of their reproduction in Ukrainian translation on the examples of “The Little Girl Lost” and “The Little Girl Lost Found” from the “Songs of Innocence” collection. It’s been pointed out that poetical heritage of Blake isn’t explored in details in the Ukrainian cultural sphere and gives a vast opportunity for scientific studies and it needs further investigation. Factors which influenced formation of the worldview position of the poet in the context of the search for truth are analysed. The system of images, moral and religious principles owing to which Blake’s truth searches and hesitations are reflected in the terms of poetical diptych within

separate unit from the Blake's point of view. The parameters of the author's conceptions of the human being and the universe are depicted. Religious and philosophical orientations of the poet are analyzed which gives ground for understanding the interpretation of ideal and reality, life and art, culture and civilization in his lyrics. Specifics of the artist's ideostyle and their reproduction in the Ukrainian translations made by V. Boguslavska are defined. Translation means and ways used by the interpreter are lit on. Discussion about consideration expediency of the translator role as a co-writer is started. It's emphasized that Ukrainian translation has taken into consideration cultural phenomena and tradition of the Blake's period. It's also been mentioned that poems translated into Ukrainian keep the style and form of the original verses – which appear simple and childish but while reading them carefully one can see the hidden meaning of philosophical idea. Duality of the poems is considered as well. Theological and philosophical concepts the poet was influenced by are shown. The image variety of the interpreter's language, which conveyed the artist's cultural and worldview-ideological universe, is emphasized.

Keywords: poetry, literature, philosophy, religion, translation, culture, concept.

Постановка проблеми. 28 листопада поціновувачі поезії, художньої творчості, філософії вшануватимуть пам'ять Вільяма Блейка. Вшанування ці будуть у різних форматах – круглих, столах, конференціях, дискусіях, – Blake Studies давно вже зайняли свою нішу й активно поповнюються в країнах Балтії, США та, безумовно, у себе на батьківщині у Великобританії. Однаково обдарований талантами художника та поета, філософа-мислителя, англійський митець Вільям Блейк – творець складних образів, що своєрідно поєднують текстовий та візуальний складники і чия багатогранна спадщина є бездонним джерелом для досліджень різносторонніх напрямків. У світовому культурному просторі Вільям Блейк належить до когорти тих творчих особистостей, чії доробки постають поза часом та асоціюються із пошуком, боротьбою, піднесенням, протистоянням та утвердженням. Внутрішній драматизм пошуку істини є основним нервом поетичного слова Блейка, отже, його трактування істини чи справедливості заслуговує на ретельну увагу. Творча спадщина поета, беззаперечно, є об'ємною та багатогранною й неодноразово поставала в центрі уваги як охочих до поезії, так і критиків, культурологів, філософів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український культурний простір впускає Блейка дуже дозовано. Винятком є лише поодинокі

розвідки в критичній думці, що представлені дослідженнями Д. Наливайка, Д. Дроздовського В. Кейса, І. Широкової – остання аналізує ключові концепти індивідуально авторської картини світу В. Блейка, співвідношення індивідуального й колективного в авторських концептуалізаціях, а також ролі мультимодальних засобів їх актуалізації [1].

Закордонна «блейкіада» істотно багатша – перелік всіх дослідників зайняв би не одну сторінку та з огляду на заявлену тему, доцільно зазначити, що сьогодні у зарубіжному літературознавстві спостерігаються дуже неординарні підходи до творчості Блейка, які виражені у різних доробках, представлених різними науковцями. З новіших варти уваги є праця А. Вайтгед, де здійснено аналіз невідомих досі листів поета [2], в руслі нашої теми цікавими є роботи Р. Аткінсон, до розглядаються елементи буддистської філософії в творчості поета [3]. Н. Білінгслі – описує предвісницькі ідеї Блейка [4], Р. Давідсон – розвідка компаративного характеру у якій опрацьовуються типологічні риси В. Блейка та В. Вітмена [5], спільна робота С. Е та М. Пейл присвячена рецепції Вільяма Блейка у Європі [6], Фрідман в свою чергу зосереджується на рецепції митця у американському літературному просторі [7] та багато інших зарубіжних авторів, аналіз робіт яких, відобразиться в окремому дослідженні.

Та все ж у вітчизняний культурний простір Блейк «проникає» дуже обережно, спорадично та фрагментарно, залишаючись на периферіях наукових досліджень, хоча певні здобутки вже проявилися, які, можливо, і стануть основою майбутніх Блейківських студій, проте українському літературознавстві Вільям Блейк все ще залишається «білою плямою». В царині перекладознавства – кількість варіантів трансляційних спроб невпинно зростає – долаючи упередження про «неперекладність» Блейка. І вагомим внеском, скоріш за все проривом, є перекладацький доробок української перекладачки Валерії Богуславської, яка відкрито проігнорувала Роберта Фроста, який зазначав: «Поезія – це те, що не піддається перекладу», і представила українському читачу збірку «Предковичне», куди увійшло майже 250 творів.

Однак творчість В. Блейка для українського літературознавства залишається відкритою темою у багатьох аспектах.

Головною метою даної роботи є спроба розглянути систему образів та морально – релігійних установок, завдяки яким відбувається відображення блейківських пошуків істини та вагань в рамках поетичного диптиху в межах окремого циклу з позицій розуміння

істини у світогляді В. Блейка, а також встановлення параметрів авторських концепцій людини і світу, аналіз релігійно-філософських орієнтацій поета (що дає ґрунт для розуміння трактування в його ліриці ідеалу і реальності, життя та мистецтва, культури та цивілізації), а також специфіки ідеостилю митця та їхнє відтворення в українських перекладах.

Виклад основного матеріалу. Вдала характеристика поета надана відомим в Україні мовознавцем Віталієм Радчуком: «Поет надзвичайно рідкісного світобачення: годі знайти схожого, в якого образ так працює на думку, а думка так виструнчена в образі — хіба що Шевченко» [8].

Загалом, в «українського» Блейка попереду можна виділити наступні аспекти: перекладацький та дослідницький. Переклади поета не лише відкривають його українському читачу, а стають основою для наукового осмислення, розширюючи траєкторію дослідницького пошуку а також побачити «нові ніші, з яких можна розглядати той самий твір і постійно дізнаватися щось нове про автора та сам твір» [9, 9].

Масштаби поетичного мовлення проявились у образній системі Блейка, багато чому завдячуючи його уяві, яка є «верховним божеством» та ключовим поняттям поетової філософії. І для перекладача питання постає не абияке – не лише транслювати, а й передати напруженість та метання поета у вічному пошуку відповіді на питання істини.

«Пісні Невинності» являли собою філософську систему Блейка (якою вона була на час їхнього створення), коли він твердо дотримувався біблійних уявлень, і його книга – «свого роду гімн справедливому та милосердному християнському Богу, що постійно дбає про дітей своїх та страждає поруч з ними, щоби наставити їх на шлях істинний»

Впадає у вічі двоплановість кожного з віршів, що походить від концепції Сведенборга, під впливом якого перебував поет, – про співвіднесення земного та небесного світів: якщо з зовнішнього боку це цикл прозорих за змістом віршів, побудованих на образах, зрозумілих і дитині, то з внутрішнього – це надзвичайно глибокодумні вірші з розгалуженою системою багатозначних символів.

«Пісні Невинності» втілюють світлу, сонячну, безневинну сторону існування й таку ж радісну, усміхнену реакцію на неї людини. Це по-дитячому безгрішний, наївний, сповнений оптимізму, щирий, відкритий світ природи і юних істот в ньому, відтак і мова, і структура є простими і зрозумілими, схожими на дитячі віршики із «прозорими»

образами, не обтяжені складними синтаксичними одиницями чи зарозумілою лексикою. Проте за зовнішньою простотою форми тут «ховаються плоди болісних духовних пошуків поета-філософа».

У «Піснях Досвіду» ця концепція виглядає «натуралістичною», і центром для поета стає саме земна реальність, яка викликає такий палкий протест. Тепер Блейк відкидає ідеї Сведенборга як однобічні та такі, що пропагують пасивність, а радше сказати – просто як ідеї християнські.

Паралель до вірша про загубленого хлопчика з «Пісень Невинності» – «The little girl lost» («Мале загублене дівча»), вірш, який природно розглядати в парі з наступним віршем цього ж циклу «The little girl found» («Мале віднайдене дівча»). К. Рейн зазначає, що філософським підґрунтям цих творів була одна з робіт Тейлора [10, с. XXXIV]. Ці два «зовнішньо прозорих вірші» є насправді дуже складними для трактування» оскільки, як вважає значна кількість дослідників, тут йдеться про воскресіння не у Вічності, а в земному раю, після того, як «Земля опам'ятається». Відповідно, дівчинка Ліка трактується як символ безгрішної душі, а Лев («Золотий дух») – як янгол смерті; ліс – як земне життя; роздягання Ліки левицею – як позбавлення плотської оболонки, фізична смерть; Печера – як «блейківський Рай» на землі; Небо й Земля тут вже невіддільні.

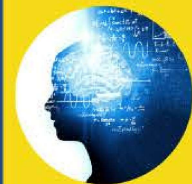
Зарубіжний дослідник Д. Вагенкнехт поглиблено розглядає образ Ліки у згаданих віршах як втілення традиційного образу царської доньки [11, с. 37], а також пробує знайти у даному образі й паралелі до образу Христа-дитини

[11, с. 72]. У Ліці можна й бачити царську доньку, а з нею у міфах й казках часто пов'язується мотив втрати її батьками, і тоді Лева можна трактувати як істоту безтілесну, якій дівчина призначалася дружиною.

Таким чином, чудовисько слід розуміти або як монстра, який, будучи персоніфікацією смерті, знищує жертву, або бачити наслідком ситуації благий союз, поєднання дівчини із нареченим, ширше, алегоричніше – як поєднання людини з Богом [11, с. 38].

З цього погляду нас мають насамперед зацікавити саме пейзажні образи, на які покладено таке колосальне семантичне навантаження, специфіка суто художніх рішень поета, яким тлумачами його символіки усе ж таки не приділялося досить уваги і як перекладачці вдалося передати цю напругу.

Поет дійсно розпочинає перший вірш зі встановлення власного бачення прийдешності й часу взагалі («The little girl lost»):

In futurity
I prophetic see,
That the earth from sleep,
(Grave the sentence deep)
Shall arise and seek
For her maker meek:
And the desert wild
Become a garden mild [12, с. 257].

Я у будущині
Провиджу: скине сни.
Земля, котра в журбі
(Це закарбуй собі) -
Шукатиме взірець,
Шлях вкаже їй Творець,
І за таких засад
Зросте в пустелі сад. [12, с. 51].

Земне буття перетворюється у Вічність, у якій Земля та всі фізичні істоти ніби заявляють про своє право на вічне й позбавлене страждань існування. А метафоричний образ саду відсилає читача до слів пророк Ісайя (Іс. 35:1): «Пустиня і суха земля хай веселиться, нехай радіє степ і процвітає нарцизом!»

Зауважимо, що перекладачка притрималася формату вірша, але уникнула вживання прикметників – в другій строфі вони відсутні, натомість «обіграла» тему іменниками та дієсловами. Вживання застарілого *будущина* (з наголосом на останній склад) задає тон віршу, натякаючи на важливість теми, піднятої у вірші.

Здається, що такий поворот теми природи для «Пісень Досвіду» цілком зрозумілий: Земля та всі фізичні істоти немовби заявляють про своє право на вічне й позбавлене страждань існування. Однак тут є два моменти, які суттєво ускладнюють цю схему. По-перше, така позиція з біблійної точки зору (для часів Блейка – практично офіційної) є бунтом Творіння проти Творця, тим абсурдним докором глині гончара («нащо ти мене виліпив?»), про який говорить пророк Ісайя (Іс. 45:9), слова його повторені ап. Павлом (Рим. 9:21). Втім, якщо розуміти Творця як деспотичного Юрайзена, то авторська позиція зрозуміла. По-друге у Новому Завіті міститься уявлення про царство праведників, що воскресають тілесно (на основі цього в деяких протестантських і постпротестантських доктринах ХІХ–ХХ ст., які стоять на грані відходу від християнства, сформувалася ідея заперечення безсмертя душі, раю та пекла. Так, адвентисти вважають, що після смерті душа пробудиться у судний день; по Другому пришестві Христа буде створено нову землю, де царюватимуть праведники. Відома також теза Свідків Єгови: Ти житимеш вічно у раю на землі! Загальновідомо, що концепція Блейка склалася в річищі цього напівбогословського, напівверетичного ходу думки.), отже – ця концепція йде з християнської традиції, і немає особливих підстав вважати Блейка якимсь «стихійним матеріалістом». Навпаки, образ вічного літа («*In the southern clime, Where the summers primate*»/ «Поміж південних рік, Де літо круглий рік» - переклад В.Богуславської), в якому воскресла Ліка слухатиме співи птахів,

максимально спиритуалізований. Якщо зазвичай в пейзажному образі Блейка наявний не стільки живопис словом, скільки «книжна» емблема, якщо не сказати трафарет, то в даному контексті ці нехитрі емблеми сповнені величної значимості, ідеального узагальнення:

Frowning frowning night,
O'er this desert bright,
Let thy moon arise,
While I close my eyes [12, с.258].

Ніч – страх непевних чар,
Як сполохи в очах.
Сходь, місяцю, скоріш, -
Склеплю повіки лиш. [12, с. 52]

Такий насичений потік вагань та шукань в оригіналі підкреслений повторами та прикметниками, а у перекладі повторів та прикметників немає, проте спонукальне речення відтворено майже дзеркально.

Образи покірних і прихильних до людини звірів, позбавлених рис хижацтва, також «традиційні»: вочевидь, ці постаті нагадують персонажів біблійного Раю, в якому Адам ще до гріхопадіння володарював над усякою твар'ю.

Небезпечність і незалежність звіра від людини художньо зняті, реальних безтіальних рис в них ми не знайдемо: «королівський» лев та інші істоти у вірші Блейка – це репрезентативні декоративні постаті, які немов прийшли з геральдичних зображень й українська версія В.Богуславської врахувала й ці аспекти у повному обсязі, але із зазначеним вище уникненням вживання прикметників, натомість зосередившись на передачі основної ідеї і засоби ці дуже влучні:

The kingly lion stood
And the virgin view'd,
Then he gambold round
O'er the hallowd ground.

Лев з трону звівся. Мить –
До Ліки в сон зорить.
Все обійшов навкруг –
Йй воров він чи друг?

Leopards, tygers play,
Round her as she lay;
While the lion old,
Bow'd his mane of gold

І тигр, і леопард
Цікаві не на жарт.
Лев – цар і заводій –
У гриві золотій.

And her bosom lick,
And upon her neck,
From his eyes of flame,
Ruby tears there came;

Вилизують дівча
Від шийки до плеча.
В очицях пломінких
Рубіни слізні в них.

While the lioness
Loos'd her slender dress,
And naked they convey'd
To caves the sleeping maid [12, с.

Левиця відзнача:
Слід розтягти дівча –
Йй наге нести велить
В печеру – там доспить. [12, с. 52-

258-259]

53]

Цілком природно, що в такій стилістичній проекції лев – символ «Золотого духу смерті» – виглядає радше як святковий дарунок, ніж як небезпечний хижак («The little girl found»):

They look upon his eyes
Fill'd with deep surprise:
And wondering behold,
A spirit arm'd in gold [9, с. 260].

На них він погляд спрямував,
Який безмірно здивував:
Душа сягнула золота,
Так приязно він їх віта [9, с. 54]

Так само близькі до стилістики наївного мистецтва, зокрема дитячої казки, й пейзажні обставини, в яких губиться дівчинка: похмурі хащі, місяць в ночі тощо.

Дещо окремої уваги вимагає образ Печери, про яку, мабуть, мало сказати, що це «блейківський Рай на землі». Адже Печера – один з найглибших архетипів нашої підсвідомості, який в архаїчній міфології «протиставлено зазвичай і могилі, і підземному царству»; в печері існують істоти зі скуйовдженою шерстю, аморфні й безструктурні; тут замовкає розум і запановують приховані інстинкти; вона здавна є сакральним прихистком. З погляду психоаналітиків, Печера є втіленням Жіночого; в християнстві вона – декорація містерії Різдва, коли втілене Слово вперше входить у тілі Немовляти в матеріальний світ, поза яким досі існувало. Печера – складова частина канонічної ікони Різдва, і західний світ не забув цієї символіки, тисячі й тисячі разів повтореної в католицькому мистецтві й автоматично перенесеної в протестантські ілюстрації до Біблії. Усі ці аспекти змісту Блейк, безумовно, чи то усвідомлював (християнська концепція), чи то глибоко переживав інтуїтивно. У нього Печера є втіленням самої Природи, розкриттям надр Землі для народження, а не для взяття мертвого тіла. Звірячі загрозливість і хижість тануть без сліду:

To this day they dwell
In a lonely dell
Nor fear the wolvish howl,
Nor the lions growl [12, с. 260].

В привітній цій гущавині
Гостюють досі ще вони.
Виття вовків не лячне вже
І рик – то лев їх береже. [9, с.55]

Як бачимо, перекладачка зіграла на контрасті - *a lonely dell* - пуста впадина (переклад наш) в українській версії – привітна гущавина, яка також на нашу думку, є образом Раю на землі, що й підкреслюється.

Отже, казково прекрасні звірі ховають у Печері заблукалу Ліку, яку знаходять батьки, і це свідчить про безбоязкість, з якою Блейк стверджував ідею краси Смерті. Водночас світла оптимістичність цього

диптиху, яка дещо вибивається з загального колориту другого циклу, нагадує, що спершу ці вірші, на нашу думку, мали увійти усе ж таки до «Пісень невинності». [13, с. 43]

Поет не лише переосмислює тенденції, властиві «ідилічному» рокайльно-сентиментальному пейзажу, але й активно на них спирається.

Погоджуємося, що поезія потребує «конгеніального перекладу» [14, с. 24] і суперечки про достовірність відтак і доцільність перекладання віршів точаться роками – є твердження, що переклад поезії це співтворчість [14, с. 24].

Як бачимо, перекладач додав чимало зусиль у своєму прагненні донести до читача основні ідеї та посилює поета-пророка, вічного шукача правди. У перекладах збережена структура вірша, фонетико-ритмічна складова, прослідковуються явище інверсії, які органічно використані для вирішення завдань, метафоричне наповнення, вживання епітетів, застарілих лексичних одиниць тощо. Окрім того, збережена двоплановість кожного з віршів, притримана схожість до «дитячого віршика». Її вірші теж на перший погляд виглядають простенькими та потішними, проте при вичитуванні та осмисленні як невидиме чорнило проявляються метання та пошуки поета – і паралель до образу Христа-дитини, й царська донька, й міфічні герої. В. Богуславська не навантажила свої переклади «закрученим» синтаксисом та вокабуляром й українізувала Блейка, наблизивши його до українського читача.

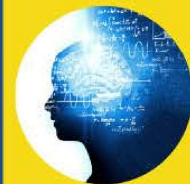
Таким чином, в ліриці Блейка пошук істини є пануючим та функціонує у різних проявах у двох зазначених збірках, реалізується у пейзажних образах (включаючи образи тварин), не є пасивним, нейтральним фоном, а рушійною силою ліричного сюжету, і служить символічному укрупненню художнього узагальнення, активному виразу філософсько-естетичної концепції автора.

Всі ці фактори були ретельно вивчені перекладачем та враховані при перекладі, подолано так званий «драйв неперекладності» Вільяма Блейка, що дає широкий простір для подальших досліджень.

Література:

1. Широкова І. Специфіка та мультимодальні засоби актуалізації індивідуально-авторської картини світу Блейка. http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/shyrokovka/disertats_ya_shirokova-min.pdf
2. Whitehead A. The Uncollected Letters of William Blake // Huntington Library Quarterly. 2017. Vol. 80, № 3. P. 423–435. DOI: 10.1353/hlq.2017.0024
3. Atkinson R. Japanese Blake: Embodies Visions in William Blake's The Marriage of Heaven and Hell (1790) and Tezuka Osamu's Phoenix (1967–88) // Watson A., Williams L. (eds.) British Romanticism in Asia. London: Palgrave Macmillan, 2019. P. 341–360. DOI: 10.1007/978-981-13-3001-8_

4. Billingsley N. An 'Apostle of Futurity': William Blake as Herald of a Universal Religious Worldview // *Visual Culture in Britain*. 2018. Vol. 19, № 3. P. 321–334. <https://doi.org/10.1080/14714787.2018.1523685>
5. Davidson R. A Proposal for Revaluation: Points of Contact and Sides of Likeness between William Blake and Walt Whitman // *Hawliyat*. 2017/2018. Issue 18. P. 61–76. DOI: 10.31377/haw.v18i0.78
6. Erle S., Paley M. (eds.) *The Reception of William Blake in Europe: in 2 vols.* London: Bloomsbury Academic, 2019. ixv + 768 p.
7. Freedman L. *William Blake and the Myth of America: From the Abolitionists to the Counterculture.* Oxford: Oxford University Press, 2018. 280 p.
8. Віталій Радчук. Поезії Вільяма Блейка вперше вийшли в українському перекладі. Україна молода, 23.05.2018. URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3313/164/123327/>
9. Роксолана Зорівчак. Заради примноження національної свідомості. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами: монографія /Тарас Шмігер. Львів, 2018. ЛНУ імені Івана Франка 510 с.
10. Raine K. Introduction / Blake W. *Poems and prophecies.* Lnd. : Campbell, 1991. P. XV–XL. (Everyman's library; 34).
11. Wagenknecht D. *Blake's night: William Blake and the Idea of Pastoral / David Wagenknecht.* Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1973. 321 p.
12. Вільям Блейк: Предковичне. Переклад з англ. Валерії Богуславської. Видавничий дім Дмитра Бураго. Київ, 2019. 368 с.
13. Белінська І. Концепт природи в поезії Вільяма Блейка та Федора Тютчева: дис. ... канд. філол. н. Тернопіль., 2011. 189 с // dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/583
14. Тимофій Гаврилів. Текст між культурами. Критика. Київ. 2005. 198 с.

References:

1. Shyrokovska I. (2021) Spetsifika ta multimodalni zasoby aktualizatsii individualno-avtorskoi kartyny svitu Bleika. [Particularity and multimodal means of actualization of William Blake's individual worldview.] *Candidate's thesis.* Zaporzhia. Zaporizkiy natsionalniy universitet [in Ukrainian]. Retrieved from http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/shyrokovska/disertats__ya_shirokovska-min.pdf
2. Whitehead A. (2017) *The Uncollected Letters of William Blake* // *Huntington Library Quarterly*. [in English].
3. Atkinson R. (2019) Japanese Blake: Embodies Visions in William Blake's *The Marriage of Heaven and Hell* (1790) and Tezuka Osamu's *Phoenix* (1967–88) // Watson A., Williams L. (eds.) *British Romanticism in Asia.* London: Palgrave Macmillan
4. Billingsley, N. (2018). An 'apostle of futurity': William Blake as herald of a universal religious worldview. *Visual Culture in Britain*, 19(3). Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/14714787.2018.1523685> [in English].
5. Davidson R. A (2017/2018) *Proposal for Revaluation: Points of Contact and Sides of Likeness between William Blake and Walt Whitman* // *Hawliyat*. Issue 18
6. Erle S., Paley M. (eds.) (2019). *The Reception of William Blake in Europe: in 2 vols.* London: Bloomsbury Academic [in English].
7. Freedman L. (2018) *William Blake and the Myth of America: From the Abolitionists to the Counterculture.* Oxford: Oxford University Press. [in English].

8. Vitaliy Radchuk (2018) Poezii Wiliama Bleika vpershe vyishly v ukrainskomy perekladi. [William Blake's poems have been translated into Ukrainian for the first time] Retrieved from <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3313/164/123327/> [in Ukrainian].
9. Roksolana Zorivchak. (2018) Zarady prymnozhennia natsionalnoi svidomosti. Perekladoznavchiy analiz –teoretichniy ta prykladni aspekty: davnia ukrainska literature suchasnymy ukrainskoyu movoyu: monografia\ Taras Shmiher. Lviv, LNU imeni Ivana Franka [For national consciousness increasing. Translation analysis –theoretical and applied aspects: ancient Ukrainian literature in modern English and Ukrainian languages. Lviv [in Ukrainian].
10. Raine K. (1991) Introduction / Blake W. Poems and prophecies. London. [in English].
11. Wagenknecht D. (1973) Blake's night: William Blake and the Idea of Pastoral. Cambridge, [in English].
12. Wiliam Bleik (2019) Predkovichne. Pereklad z anhliyskoi Valerii Bohuslavskoi. [William Blake. The everlasting. Translation from English by Valeria Bohuslavska] Kyiv: Vydavnychiy dim Dmitra Buraho [in Ukrainian].
13. Bielinska I. (2011) Kontsept pryrody v poezii Wiliama Bleika ta Fedora Tiutcheva [Concept of nature in the poetry of William Blake and Fedor Tiutchev] *Candidate's thesis*. Ternopil [in Ukrainian]. Retrieved from [//dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/583](https://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/583)
14. Timofiy Havryliv (2005) Tekst mizh kulturamy. [Text between cultures] Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].